

Socialstyrelsens kunskapsstöd postcovid



Gisela Lilja

Leg. Arbetsterapeut. Med dr.



Covid-19

...more than 2.5 million individuals worldwide have died from Covid-19, but **many more millions have survived Covid-19 and experienced lasting sequelae.**

Prescott. *JAMA*. 2021

Postcovid

Symtom avtar ofta gradvis...

Men en del får kvarstående eller sena symtom efter den akuta infektionen (kan fluktuera över tid)

Symtomen kan dessutom även bero på kritisk sjukdom och avancerad vård

Post infektiöst tillstånd efter **Covid-19 (Postcovid)**

WHO och ICD-10 (ICD-10-SE)

Post-covid-19 syndrom (U09.9) kvarstående eller sena besvär efter Covid-19 (>12 veckor)+ aktuellt symtom/besvär

U.08.9 Covid-19 i den egna sjukhistorien – skall bara användas då Covid-19 anses utläkt och pat inte har några kvarstående besvär men man vill förtydliga att pat haft Covid-19 i sjukhistorien

Kvarstående symtom vid postcovid

Andfåddhet eller andningssvårigheter

Trötthet fysisk och mental

Feber och feberkänsla

Förändrat lukt och smaksinne

Huvudvärk

Hög vilopuls eller hjärtklappning

Kognitiva problem

Mag- och tarmproblem

Neurologiska symtom ex domningar

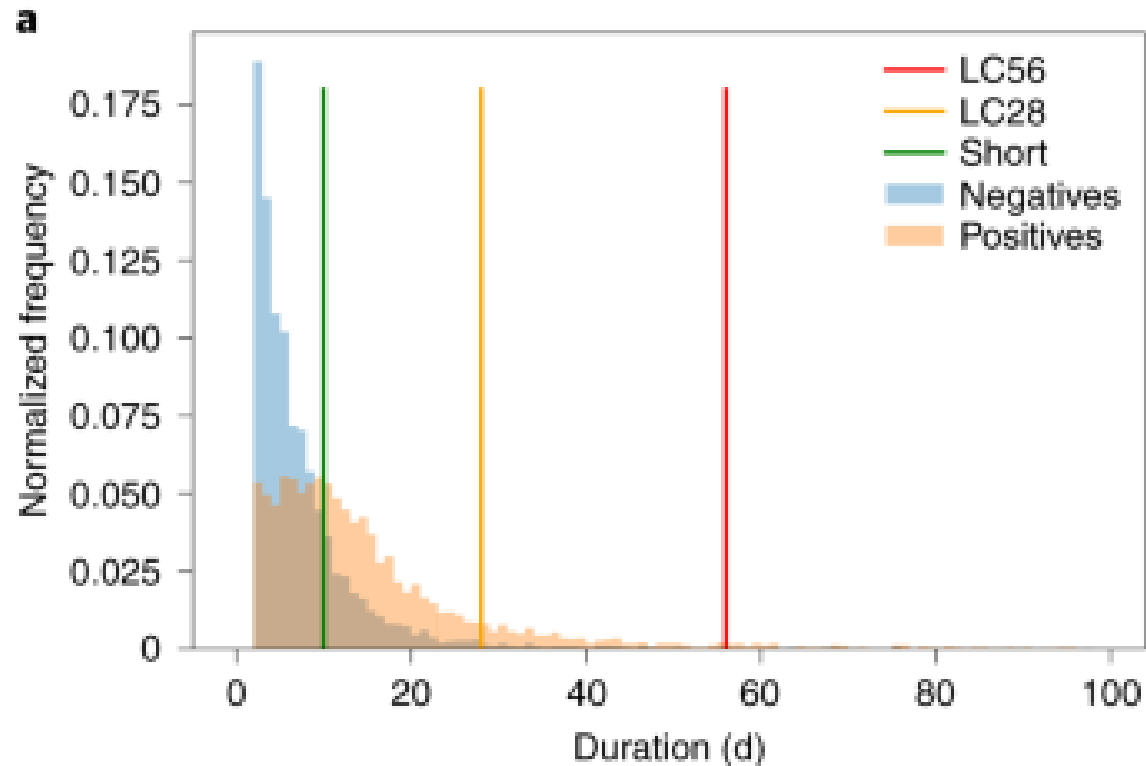
Smärta ex bröstsmärta, muskel- och ledvärk

Sömnpromblem

Psykiska symtom oro, nedstämdhet

Muskelsvaghet

Covid symtom över tid



b

COVID Symptom Study app

n= 4182 adults in UK, USA, Sweden

Median symptom duration 11 days (IQR 6–19)

13.3% (n=558) symptoms lasting ≥ 28 days

4.5% (n=189) for ≥ 8 weeks

2.3% (n=95) for ≥ 12 weeks

Symtom under längre tid vanligare;
ökad ålder, högre BMI, kvinnor

Postcovid: heterogen grupp av patienter

Postcovid besvär rapporteras av;

- Sjukhusvårdade och icke-sjukhusvårdade
- Sjukhusvårdade med eller utan behov av intensivvård (IVA)
- Yngre och äldre
- Män och kvinnor
- Med eller utan comorbiditet
- Arbetsföra och tidigare hjälpberoende

Postcovid: heterogen grupp av patienter

Postcovid besvär rapporteras av;

- Sjukhusvårdade och icke-sjukhusvårdade
- Sjukhusvårdade med eller utan behov av intensivvård (IVA)
- Yngre och äldre
- Män och kvinnor
- Med eller utan comorbiditet
- Arbetsföra och tidigare hjälpberoende



Uppföljning postcovid

Heterogen grupp; men också
heterogena symtom

*...a single approach to follow
up and management of long
COVID will not be effective.*

Prescott. *JAMA*. 2021

Postcovid
– kvarstående eller sena
symtom efter covid-19

Stöd till beslutsfattare och personal
i hälso- och sjukvården (del 2)

Socialstyrelsen kunskapsstöd

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-4-7351.pdf>

Stöd organisera vården

Stöd i att välja lämpliga insatser vid olika symtom

Stöd i att ge information efter varje individs behov



Stöd organisera vården

Primärvården "navet" både i identifiering, utredning, behandling och rehabilitering

Ibland behövs specialiserad vård (komplext/allvarligt)

Viktigt med lyhördhet och **tydliga kommunikationsvägar**. Veta var man kan remittera v b.

Ibland finns vägar/ibland krävs nya arbetssätt. Vikten av **multiprofessionella/multidisciplinära team** i alla nivåer.

Stöd i att välja lämpliga insatser vid olika symtom

Utifrån identifierade problem/symtom: planera för vidare insatser

- Fördjupad utredning; bedömning/tester
- Involvera övriga teammedlemmar efter behov
- Vid **komplexa tillstånd** remiss till multidisciplinär bedömning eller specialiserad rehabilitering

Utredning ffa fokuserad på att identifiera behandlingsbara orsaker och utesluta allvarliga tillstånd

Fortsatt stöd, behandling, rehabilitering sker däremot oftast fortsatt inom primärvården

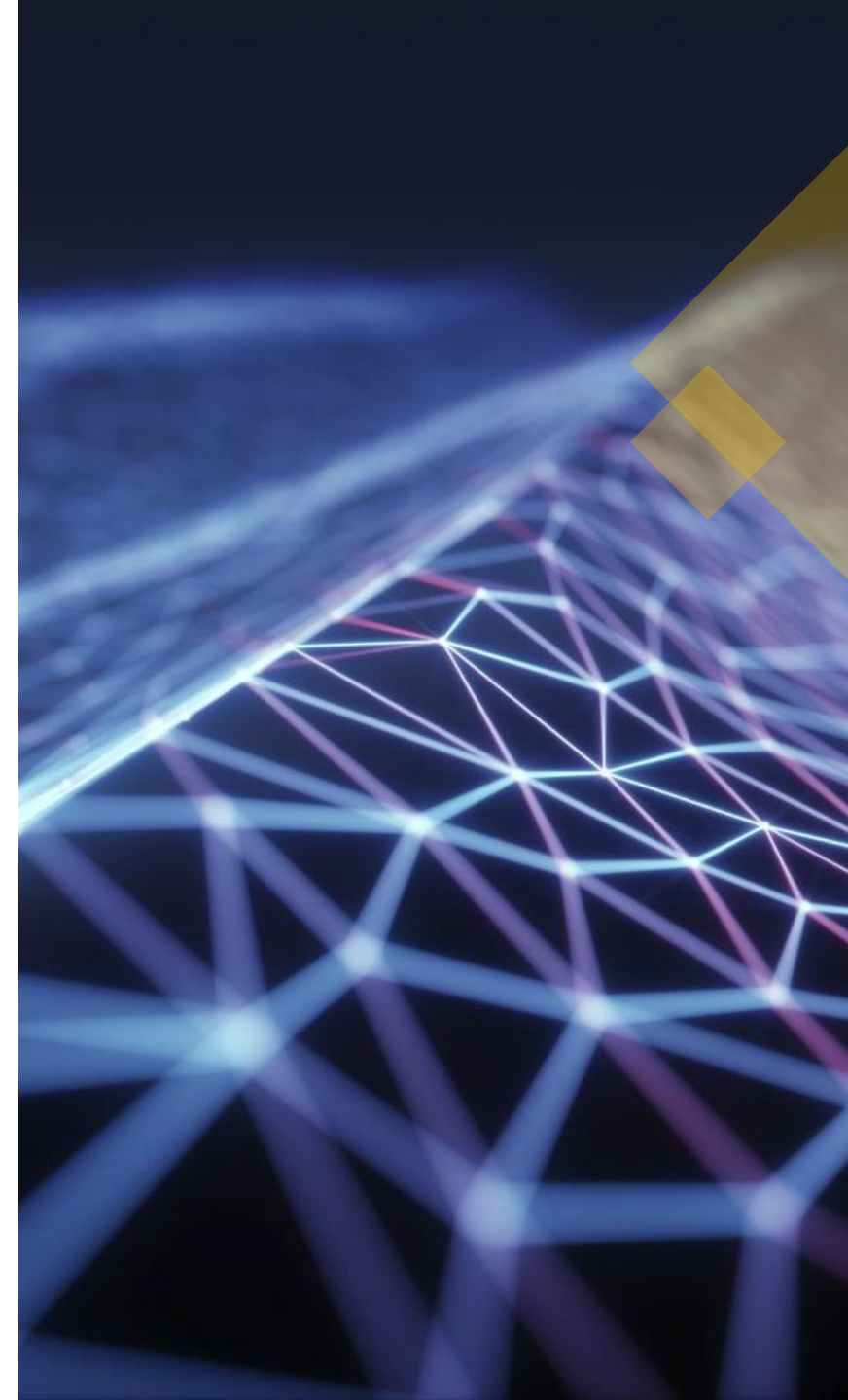
Stöd i att välja lämpliga insatser vid olika symtom

Vi saknar mycket kunskap kring postcovid

Många symtom vanliga även vid andra sjukdomar

Vi kan ta stöd av våra erfarenheter

Detta utgör grunden för SoS kunskapsstöd



Tabell 2. Exempel på professioner* som kan erbjuda behandling och rehabilitering för patienter med postcovid

Problem med ...	Profession som kan ha kompetens
aktiviteter i dagliga livet (ADL), inklusive fritid och arbete	arbetsterapeut, fysioterapeut, kurator
andfåddhet, dyspné, hosta	fysioterapeut, arbetsterapeut
emotionella funktioner, stress, oro, ångest	psykolog, arbetsterapeut, fysioterapeut, kurator
fysisk förmåga (rörlighet, styrka, balans, förflyttning, kondition)	fysioterapeut, arbetsterapeut
kognitiv förmåga (koncentration, minne och planering, hjärntrötthet)	psykolog, arbetsterapeut, kurator
lukt, smak	dietist, psykolog
röst, kommunikation	logoped, arbetsterapeut
smärta	fysioterapeut, arbetsterapeut, psykolog
sväljförmåga	logoped, dietist
sömn	psykolog, arbetsterapeut, fysioterapeut
trötthet (mental och fysisk)	arbetsterapeut, fysioterapeut, psykolog
viktförändring, näringsintag och näringsupptag	dietist

*Även läkare och sjuksköterskor är oftast involverade i all behandling och rehabilitering.

Exempel: Svår trötthet

Förslag på lämpliga bedömningar och åtgärder

Erbjud särskilda insatser vid vissa komplexa eller specifika symtom:

Rekommendationer till hälso- och sjukvårdspersonal som möter patienter med svår trötthet efter misstänkt eller bekräftad covid-19

Bedöm:

- om det finns en tydlig orsak till tröttheten
- patientens mentala och fysiska trötthet, till exempel utifrån ett strukturerat frågeformulär
- patientens fysiska förmåga och aktivitet, till exempel utifrån vedertagna tester och frågeformulär
- patientens förmåga att fungera i vardagen, inklusive arbete, skola och fritid, och behov av hjälpmedel
- patientens aktivitetsmönster och aktivitetsbalans, till exempel med stöd av en aktivitetsdagbok.

Erbjud åtgärder som till exempel:

- energibesparande tekniker, eventuellt med hjälpmedel
- strategier för att minska känslan av fysisk och mental trötthet
- gradvis ökad fysisk aktivitet, med hänsyn till symtomen, och tät uppföljning av utvecklingen
- stöd för återgång i arbete, skola och fritidsaktiviteter
- behandling av orsaker till tröttheten, till exempel depression, sorg, sömnproblem, andningsbesvär, smärta eller kognitiva svårigheter (se specifika avsnitt), anemi eller hypotyreoos
- strukturerad utvärdering av de utförda åtgärderna.

Stöd att ge information

Information viktigt oavsett symtom och sjukdomshistoria, men behöver anpassas individuellt

Var ärlig med att kunskapsläget fortfarande är oklart, men att viss kunskap finns från andra närliggande tillstånd

Viktigt att patienterna får en upplevelse av att man lyssnar och tar deras problem på allvar!





Region Skåne

Svårast sjuka följs initialt upp av specialiserad vård ca 8 veckor efter utskrivning samtliga sjukhus (endast SUS multiprofessionellt team)

Vid behov av specialiserat stöd kring utredning kvarstående symtom:

SV: *SUS Infektionsmott (Malmö-Lund)*

Rehabmedicinsk öppenvård (om primärt behov är specialiserad rehab)

NV: *Rehab Ängelholm (samarbete med multidisciplinärt team HBG)*

NÖ: *Rehab mottagning Hässleholm*

SÖ: *på gång*



Inför remiss

- *A. Lung rtg/CT*
- *B. Spirometri*
- *C. EKG*
- *D. 6 min gångtest (Fysioterapeut)*
- *E. MoCA (Arbetsterapeut)*
- *F. Laboratur: SR, CRP, Hb, vita, Na, K, Krea, TSH*

Sammanfattning

- Postcovid heterogen grupp med heterogena symtom
- Viktigt att vara lyhörd och identifiera kvarstående symtom
- De flesta kan få god vård inom primärvården
- Specialiserad utredning bör erbjudas vid behov, ffa fokuserad på att utesluta allvarliga- eller behandlingsbara- orsaker
- Utöver detta rehabilitering och stöd viktigt för att få en välfungerande vardag. Många ggr inom primärvården
- Använd den kunskap och erfarenhet du redan har!
- Rehabilitering i sig lik andra patientgrupper. Baseras på individens behov och ork, tidigare aktivitetsnivå och upplevda problem i vardagen
- Viktigt att arbeta med flöden för att hjälpa patienter nå fram. Teamarbete inom samtliga nivåer!